

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

14 novembre 2012

PROJET DE LOI

modifiant le Code civil, le Code pénal et le Code judiciaire en ce qui concerne l'indignité successorale, la révocation des donations, la déchéance des avantages matrimoniaux et la substitution

PROPOSITION DE LOI

modifiant le Code civil en ce qui concerne le comportement incorrect des bénéficiaires

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
M. Christian BROTCORNE

SOMMAIRE	Page
I. Procédure	3
II. Exposés introductifs	3
a) Exposé introductif de Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice.....	3
b) Exposé introductif de Mme Sabien Lahaye-Battheu (DOC 53 0940/001)	6
III. Discussion générale	7
IV. Discussion des articles et votes	11

Documents précédents:

Doc 53 2388/ (2011/2012):

001: Projet transmis par le Sénat.

Voir aussi:

003: Texte corrigé par la commission.

Doc 53 0940/ (2010/2011):

001: Proposition de loi de Mmes Lahaye-Battheu et Van Cauter et M. Dewael.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

14 november 2012

WETSONTWERP

tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Strafwetboek en het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de onwaardigheid om te erven, de herroeping van giften, het verval van huwelijksvoordelen en de plaatsvervulling

WETSVOORSTEL

tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het onbetrouwbaar gedrag van een begunstigde

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER Christian BROTCORNE

INHOUD	Blz.
I. Procedure	3
II. Inleidende uiteenzettingen	3
a) Inleidende uiteenzetting door mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie	3
b) Inleidende uiteenzetting door mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (DOC 53 0940/001)	6
III. Algemene besprekking	7
IV. Artikelsgewijze besprekking en stemmingen	11

Voorgaande documenten:

Doc 53 2388/ (2011/2012):

001: Ontwerp overgezonden door de Senaat.

Zie ook:

003: Tekst verbeterd door de commissie.

Doc 53 0940/ (2010/2011):

001: Wetsvoorstel van de dames Lahaye-Battheu en Van Cauter en de heer Dewael

**Composition de la commission à la date de dépôt du rapport/
Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag**
Président/Voorzitter: Sarah Smeyers

A. — Titulaires / Vaste leden:

N-VA	Sophie De Wit, Koenraad Degroote, Sarah Smeyers, Kristien Van Vaerenbergh
PS	Valérie Déom, Rachid Madrane, André Perpète, Özlem Özen
MR	Philippe Goffin, Marie-Christine Marghem
CD&V	Sonja Becq, Raf Terwegen
sp.a	Renaat Landuyt
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
Open Vld	Carina Van Cauter
VB	Bert Schoofs
cdH	Christian Brotcorne

B. — Suppléants / Plaatsvervangers:

Siegfried Bracke, Daphné Dumery, Theo Francken, Miranda Van Eetvelde, Ben Weyts
Anthony Dufrane, Thierry Giet, Karine Lalieux, Yvan Mayeur, N
Corinne De Permentier, Denis Ducarme, Charles Michel
Stefaan De Clerck, Gerald Kindermans, Liesbeth Van der Auwera
Maya Detiège, Peter Vanvelthoven
Juliette Boulet, Fouad Lahssaini
Patrick Dewael, Sabien Lahaye-Batteau
Gerolf Annemans, Peter Loghe
Joseph George, Benoît Lutgen

C. — Membre sans voix délibérative / Niet-stemgerechtig lid:

MLD	Laurent Louis
-----	---------------

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
e-mail : publications@lachambre.be

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné le présent projet, transmis par le Sénat, et la proposition jointe lors de sa réunion du 6 novembre 2012.

I. — PROCÉDURE

La commission constate qu'il y a lieu d'apporter au texte transmis par le Sénat un certain nombre de corrections d'ordre technique et linguistique (voir discussion des articles), en application de l'article 105, alinéa 2, du Règlement de la Chambre.

Le 9 novembre 2012, le Sénat a marqué son accord sur ces corrections d'ordre technique.

II.— EXPOSÉS INTRODUCTIFS

a) Exposé introductif de Mme Annemie Turtelboom, ministre de la Justice

Le projet de loi DOC 53 2388/001 vise à l'adaptation de certaines règles traditionnelles du droit des successions, en vue de régler plus adéquatement les points suivants:

- les cas dans lesquels doit être reconnue l'indignité successorale de celui qui s'est comporté de manière indigne vis-à-vis du défunt, ainsi que les conséquences de l'indignité;

- les effets de la renonciation à la succession pour les descendants du renonçant;

- quelques autres règles de droit successoral qui découlent des deux points précédents.

L'indignité successorale

La règle traditionnelle énoncée à l'article 727 du Code civil frappe d'indignité “*celui qui serait condamné pour avoir donné ou tenté de donner la mort au défunt*”.

Il en découle, d'une part, que celui qui est condamné pour d'autres faits graves ayant entraînés la mort du défunt, comme par exemple des coups et blessures volontaires ayant entraîné la mort, n'est pas frappé d'indignité et n'est donc pas exclu de la succession de sa victime.

D'autre part, si l'auteur des faits visés à l'article 727 échappe à la condamnation, notamment pour cause de décès (par exemple parce qu'il se serait suicidé

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit door de Senaat overgezonden wetsontwerp en het toegevoegde wetsvoorstel besproken tijdens haar vergadering van 6 november 2012.

I. — PROCEDURE

De commissie stelt vast dat aan de door de Senaat overgezonden tekst technische en taalkundige correcties dienen te worden aangebracht, met toepassing van artikel 105, tweede lid, van het Reglement van de Kamer (zie de artikelsgewijze besprekking).

Op 9 november 2012 heeft de Senaat met deze technische correcties ingestemd.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

a) Inleidende uiteenzetting door mevrouw Annemie Turtelboom, minister van Justitie

Het wetsontwerp DOC 53 2388/001 strekt ertoe bepaalde al lang bestaande regels van het erfrecht te veranderen, teneinde de volgende aspecten passender te regelen:

- de gevallen waarin tot de onwaardigheid om te erven moet worden beslist jegens wie zich ten opzichte van de overledene onwaardig heeft gedragen, alsook de gevolgen van de onwaardigheid;

- de weerslag van de verwerping van de nalatenschap voor de afstammelingen van de verwerper;

- enkele andere regels van het erfrecht als gevolg van de twee voorgaande aspecten.

Onwaardigheid om te erven

Volgens de al lang bestaande regel van artikel 727 van het Burgerlijk Wetboek geldt de onwaardigheid voor “*hij die veroordeeld is om de overledene te hebben gedood of om te hebben gepoogd hem te doden*”.

Die bepaling impliceert:

- dat wie veroordeeld wordt voor andere ernstige feiten die de dood van de erflater tot gevolg hebben gehad (zoals opzettelijke slagen en verwondingen met de dood tot gevolg) niet onwaardig wordt verklaard en dus niet wordt uitgesloten van de nalatenschap van zijn slachtoffer, en;

- dat als de dader van de in artikel 727 bedoelde feiten aan veroordeling ontsnapt, met name door overlijden (bijvoorbeeld omdat hij na het plegen van zijn wandaad

après avoir commis son méfait), il vient tout de même à la succession de la victime et transmet ainsi à ses héritiers, du fait de sa propre mort. Ceux-ci peuvent dès lors venir à la succession par priorité aux autres héritiers de la victime, ce qui ne paraît pas acceptable.

Le présent projet de loi, transmis par le Sénat, entend principalement apporter une solution à ces deux problèmes et résulte des travaux menés au sein du groupe de travail “Droit successoral” constitué au sein de la commission de la Justice du Sénat. Trois causes d’indignité ont été retenues et détaillées (à cet égard, on s’est soucié d’instaurer des règles claires, qui soient le moins possible sujettes à interprétation, afin que l’indignité ne doive pas être appréciée au cas par cas par un juge: en effet, cela comporterait le risque d’approches divergentes non souhaitables et compromettrait la sécurité juridique):

— la première cause d’indignité est la conséquence automatique d’une condamnation pour les faits énumérés dans le nouvel article 727, § 1er. Non seulement l’assassinat (y compris le parricide et l’infanticide, articles 394, 395 et 396 du Code pénal) ou le meurtre (article 393 du Code pénal), mais aussi d’autres faits punissables ayant entraîné la mort: coups et blessures volontaires ayant entraîné la mort (article 401 du Code pénal),empoisonnement commis avec l’intention de donner la mort (article 397 du Code pénal), empoisonnement intentionnel ayant entraîné la mort (article 404 du Code pénal), viol ou attentat à la pudeur ayant entraîné la mort (article 376 du Code pénal), mutilation intentionnelle ayant entraîné la mort (article 409, § 4, du Code pénal). La tentative de ces faits entraîne également l’indignité;

— la seconde cause d’indignité frappe l’héritier qui a commis de tels faits — ou a tenté de les commettre —, mais n’a pu être condamné en raison de son décès (par exemple, il s’est suicidé). Étant donné que le juge pénal ne peut plus se prononcer (l’action publique s’éteint par la mort de l’auteur), il appartient au juge civil de le faire. Il est en effet inadmissible que de tels faits génèrent des avantages pour l’auteur, qui peut les transmettre à ses héritiers en raison de son décès. Il existe une jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l’Homme qui souligne la nécessité d’instaurer une telle règle. Le projet de loi prévoit que l’action doit dans ce cas être introduite par le parquet (et non par les héritiers de la victime, parce qu’en l’occurrence, c’est surtout l’intérêt général et non l’intérêt particulier des héritiers qui est visé);

tot zelfdoding is overgegaan), die dader niettemin in aanmerking komt voor de nalatenschap van het slachtoffer. Hij draagt dat erfdeel dus over aan zijn erfgenaamen, als gevolg van zijn eigen overlijden. Zijn erfgenaamen kunnen dan ten opzichte van de andere erfgenaamen van het slachtoffer prioritair voor de nalatenschap in aanmerking komen, wat niet aanvaardbaar lijkt.

Dit door de Senaat overgezonden wetsontwerp strekt er in de eerste plaats toe een oplossing voor die twee pijnpunten te bieden. Het wetsontwerp is het resultaat van de werkzaamheden in de “werkgroep Erfrecht”, die in de Senaatscommissie van de Senaat werd opgericht. Drie oorzaken van onwaardigheid werden in aanmerking genomen en nader toegelicht (daarbij werd uitgegaan van de bekommering duidelijke regels in te stellen, die nog zo min mogelijk voor interpretatie vatbaar zijn, zodat de onwaardigheid niet geval per geval door een rechter moet beoordeeld worden – dit zou immers het risico inhouden van uiteenlopende benaderingen, hetgeen niet wenselijk is en de rechtszekerheid in het gedrang brengt):

— de eerste onwaardigheidsgrond is het automatische gevolg van een veroordeling voor de feiten die in het nieuwe artikel 727, § 1, worden opgesomd. Niet alleen moord (ook oudermoord en kindermoord, artikelen 394, 395 en 396 van het Strafwetboek) of doodslag (artikel 393 van het Strafwetboek), maar ook andere strafbare feiten die de dood hebben veroorzaakt: opzettelijke slagen en verwondingen die de dood hebben veroorzaakt (artikel 401 van het Strafwetboek), vergiftiging met het oogmerk om te doden (artikel 397 van het Strafwetboek), opzettelijke vergiftiging die de dood heeft veroorzaakt (artikel 404 van het Strafwetboek), verkrachting of aanranding van de eerbaarheid die de dood heeft veroorzaakt (artikel 376 van het Strafwetboek), opzettelijke verminking die de dood heeft veroorzaakt (artikel 409, § 4, van het Strafwetboek). Ook pogingen om dergelijke feiten te plegen, hebben onwaardigheid tot gevolg;

— de tweede onwaardigheidsgrond raakt de erfgenaam die dergelijke feiten heeft gepleegd — of heeft gepoogd te plegen —, maar er niet voor kon worden veroordeeld omdat hij overleden is, bijvoorbeeld door zelfdoding. Vermits de strafrechter zich niet langer kan uitspreken (de strafvordering vervalt door het overlijden van de dader), moet de civiele rechter zich daarover uitspreken. Het is immers onaanvaardbaar dat dergelijke feiten voordelen opleveren voor de dader, voordelen die hij omwille van zijn overlijden aan zijn erfgenaamen kan doorgeven. Er is rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens die wijst op de noodzaak om een dergelijke regel in te stellen. In het wetsontwerp is ervoor gekozen dat dit door het parket moet worden gevorderd — niet door de erfgenaamen van het slachtoffer, omdat hier vooral het openbaar belang en niet het particulier belang van de erfgenaamen wordt beoogd;

— la troisième cause d'indignité concerne l'auteur qui est reconnu coupable de "violences familiales", même si cela n'a pas entraîné la mort de sa victime. Donc, si un père a un jour violé sa fille ou qu'il l'a mutilée, il ne pourra pas plus tard, au décès de sa fille, hériter d'elle. Qui, dans ce cas, prononce l'indignité? Dans le projet de loi à l'examen, il est prévu que cela incombe au juge pénal qui se prononce sur les violences familiales. C'est dès lors une sanction supplémentaire, qui s'appliquera quels que soient le moment et la cause du décès ultérieur de la victime. Mais la victime peut lever cette indignité en accordant le pardon à l'auteur. Le projet de loi à l'examen précise que le pardon doit être accordé par écrit, dans les formes requises pour un testament, de telle sorte que l'on ne puisse pas prétendre qu'il y aurait un pardon implicite ou tacite.

En ce qui concerne les conséquences de l'indignité: dans la loi actuelle, les enfants ne peuvent pas se substituer à l'héritier indigne. Le projet de loi à l'examen autorise à présent une telle représentation (substitution, selon la nouvelle terminologie). Les enfants ne doivent en effet pas être sanctionnés pour les fautes de leur père ou mère, quelle que soit la gravité des faits commis. Il n'y a aucune raison d'exclure des innocents de l'héritage de, par exemple, leur grand-père au bénéfice des autres enfants de ce grand-père. La génération des petits-enfants doit pouvoir escompter une égalité de traitement.

La représentation – substitution

Dans l'ancien texte, l'héritier qui renonçait à la succession en excluait par la même occasion ses enfants. Exemple: une grand-mère a deux fils, qui tous deux ont des enfants. Si un fils renonce à la succession, ses enfants n'hériteront pas à sa place; l'autre fils reçoit tout. Par sa renonciation, le fils renonçant exclut donc ses propres enfants de la succession; toute une branche de la famille est ainsi exclue de la succession, également pour toutes les générations à venir.

Néanmoins, en vertu de l'ancien texte, les petits-enfants héritaient malgré tout si leur père était déjà décédé au moment de la mort de la grand-mère; dans ce cas, ils peuvent prendre la place de leur père. Pourquoi n'en serait-il pas ainsi si leur père renonce à la succession, par exemple parce qu'il n'en a pas lui-même besoin, ou parce qu'il n'en veut pas, alors que ses enfants, eux, en ont besoin et qu'ils veulent bel et bien hériter de leur grand-mère?

Dans le texte du projet de loi, la règle est donc maintenant la suivante: si une place se libère dans la

— de derde onwaardigheidsgrond treft de dader die schuldig is bevonden aan 'gezinsgeweld', ook al heeft dit niet tot de dood van zijn slachtoffer geleid. Dus als een vader ooit zijn dochter heeft verkracht of verminkt, dan kan hij later bij overlijden van de dochter niet van haar erven. Wie spreekt in dat geval de onwaardigheid uit? In het wetsontwerp is ervoor geopteerd dat dit moet gebeuren door de strafrechter die zich over het gezinsgeweld uitspreekt. Dat is dan een bijkomende sanctie, die zal gelden ongeacht op welk tijdstip en door welke oorzaak het slachtoffer later overlijdt. Het slachtoffer kan deze onwaardigheid wel opheffen door de dader vergiffenis te schenken. Het wetsontwerp bepaalt dat vergiffenis schriftelijk moet worden verleend, in dezelfde vorm als voor een testamentaire beschikking vereist, zodat er geen ruimte is om te beweren dat er sprake zou zijn van een impliciete dan wel van een stilzwijgende vergiffenis.

Wat de gevolgen van de onwaardigheid betreft, krachtens de vigerende wet kunnen de kinderen van de onwaardige erfgenaam zijn plaats niet innemen. Het wetsontwerp laat dergelijke "plaatsvervulling" (volgens de nieuwe terminologie) nu wel toe. De kinderen horen immers niet te boeten voor de fouten van hun vader of moeder, hoe ernstig de gepleegde feiten ook zijn. Er is geen reden om onschuldigen van de erfenis van bijvoorbeeld hun grootvader uit te sluiten, ten voordele van de andere kinderen van die grootvader. De generatie van de kleinkinderen moet op gelijke behandeling kunnen rekenen.

De plaatsvervulling

Krachtens de bestaande tekst sloot de erfgenaam die de nalatenschap verwierp ook zijn kinderen uit. Een voorbeeld: de grootmoeder heeft twee zonen, die allebei kinderen hebben. Als één zoon de nalatenschap verwerpt, dan erven zijn kinderen niet in zijn plaats; de andere zoon krijgt alles. De verwerpende zoon sluit dus door de verwerping zijn eigen kinderen uit; een hele tak van de familie wordt dan uit de nalatenschap gesloten, ook voor alle komende generaties.

Nochtans zouden de kleinkinderen volgens de vigerende tekst wel erven, mocht hun vader al overleden zijn wanneer de grootmoeder sterft; dan kunnen ze de plaats van hun vader wel innemen. Waarom dan niet als hun vader de nalatenschap verwerpt, bijvoorbeeld omdat hij die zelf niet nodig heeft, of omdat hij die niet wil, terwijl zijn kinderen die wel nodig hebben en wel degelijk van hun grootmoeder willen erven?

In de tekst van het wetsontwerp wordt de regel dus: als er een plaats vrijkomt in de nalatenschap, zowel om-

succession, soit parce qu'un héritier est déjà mort, soit parce qu'un héritier rejette la succession, les enfants doivent pouvoir prendre la place vacante.

Cela permet ainsi de procéder à un "saut de génération", ce qui répond à la volonté générale. Il conviendra encore de prévoir une possibilité supplémentaire de saut générationnel, au cas où les grands-parents souhaitent régler eux-mêmes leur succession de cette manière. Un projet de loi est en cours de préparation à cet effet.

Autres règles successoriales

Les règles suivantes sont également prévues par le projet de loi:

- si une personne est indigne d'hériter, elle n'hérite pas, mais elle ne peut pas non plus exiger des autres héritiers une pension alimentaire en remplacement;

- si une personne est indigne d'hériter, elle perd aussi les avantages découlant du contrat de mariage avec le conjoint victime de l'indignité;

- une personne peut également être obligée de rendre une donation reçue pour cause d'ingratitude envers le donateur; ces règles ont également été adaptées;

- le projet de loi règle également la manière dont les donations reçues sont imputées si le donataire renonce à la succession et que ses enfants héritent à sa place.

Enfin, dans le texte français du Code civil, le mot "représentation" (qui désigne le fait de prendre la place vacante, par les petits-enfants en particulier) est remplacé partout par le mot "substitution". Le mot "représentation" donne en effet l'impression que les petits-enfants héritent "au nom" de leur père ou de leur mère, alors qu'ils héritent en fait "à leur place". La nécessité de cette adaptation terminologique avait déjà été constatée il y a plus de 200 ans.

b) Exposé introductif de Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) sur la proposition de loi DOC 453 0940/001

Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open VLD) souligne que si, dans les grandes lignes, sa proposition de loi modifiant la comportement incorrect des bénéficiaires (DOC 53 0940/001) et le projet de loi DOC 53 2388/001 sont assez similaires, sa proposition va cependant plus loin en ce qui concerne les causes d'indignité, notamment en ce qui concerne les deux points suivants:

dat een erfgenaam al dood is als omdat een erfgenaam de nalatenschap verwerpt, dan moeten de kinderen de vrije plaats kunnen innemen.

Hierdoor wordt dus een 'generatiesprong' mogelijk die algemeen gewenst wordt. Er moet nog verder worden gewerkt aan een bijkomende mogelijkheid van generatiesprong, voor het geval de grootouders die zelf zo willen regelen. Een wetsontwerp is hierover in de maak.

Andere erfregels

Worden in het wetsontwerp ook nader geregeld:

- is men onwaardig om te erven, dan erft men niet maar kan men ter vervanging ook geen onderhoudsgeld van de overige erfgenamen eisen;

- is men onwaardig om te erven, dan verliest men ook de voordelen die men uit het huwelijkscontract met de echtgenoot/slachtoffer van de onwaardigheid had verkregen;

- men kan ook wegens ondankbaarheid tegenover de schenker verplicht worden een gekregen schenking terug te geven; ook deze regels zijn bijgewerkt;

- er is ook geregeld hoe gekregen schenkingen worden verrekend als de begiftigde de nalatenschap verwerpt en zijn kinderen in zijn plaats erven.

Ten slotte wordt in de Franse tekst van het Burgerlijk Wetboek overal de 'plaatsvervulling' (het innemen van de vacante plaats, door de kleinkinderen in het bijzonder) voortaan aangegeven als 'substitution' en niet langer als 'représentation'. Het woord 'représentation' geeft immers de indruk dat die kleinkinderen 'namens' hun vader of moeder erven, terwijl ze dat wel degelijk 'in plaats van' hun vader of moeder doen. De noodzaak van die terminologische aanpassing is al meer dan 200 jaar geleden vastgesteld.

b) Inleidende uiteenzetting door mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) over het wetsvoorstel DOC 53 0940/001

Mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) merkt op dat de krachtlijnen van haar wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het onbetrouwbaar gedrag van een begunstigde (DOC 53 0940/001) en het wetsontwerp DOC 53 2388/001 dan wel grotendeels dezelfde mogen zijn, haar wetsvoorstel verder gaat wat de onwaardigheidsgronden betreft; het gaat daarbij met name om de volgende gronden:

1° l'indignité du père ou de la mère du défunt, qui, le jour du décès, était déchu en tout ou en partie de l'autorité parentale à son égard;

2° l'indignité du père (ou de la mère) qui n'a pas reconnu le défunt comme étant son enfant alors que le lien de filiation a été établi judiciairement par la suite.

III. — DISCUSSION GÉNÉRALE

La présidente, Mme Sarah Smeysters (N-VA) demande si la possibilité, par exemple, pour les petits-enfants venant à la succession de leur grand-parent par substitution suite à l'indignité de leur parent, est automatique? Ne serait-il pas souhaitable de prévoir pour cela une condition de pardon, pas nécessairement de la part de la victime elle-même (il faut en effet qu'elle soit encore en vie pour pouvoir pardonner), mais de la part des autres héritiers (si la victime est décédée)?

Le professeur Hélène Casman (VUB), experte auprès de Mme la ministre de la Justice, rappelle que seule la victime peut pardonner. Si elle serait décédée, le pardon est impossible, même pas les co-héritiers de l'indigne.

Mme Sonja Becq (CD&V) se demande si l'on ne pourrait pas profiter de l'occasion pour introduire dans notre droit la possibilité d'un 'partage successoral' entre générations: au décès des grands-parents (1re génération), leurs enfants (2e génération) pourraient décider de ne pas conserver pour eux-mêmes la totalité de la succession, mais seulement une partie de celle-ci, permettant ainsi à leurs propres enfants (3e génération) de venir à la succession pour le reste, sans avoir à renoncer à l'ensemble ni devoir faire des donations (qui entraînent le paiement de droits). Il faut cependant tenir compte des implications fiscales d'une telle modification, en sachant que la matière des droits de succession et de donation est aujourd'hui régionalisée, ce qui implique donc une concertation avec les Régions.

Le professeur Hélène Casman (VUB) répond que la préoccupation majeure des rédacteurs du texte n'est pas fiscale, mais plutôt d'ordre moral; à côté de l'indignité successorale, on a en effet voulu aménager les effets de la renonciation successorale. Dans la version actuelle des textes, les descendants d'un héritier qui renonce (soit que ce dernier s'estime trop âgé ou suffisamment aisé, soit qu'il renonce à la succession pour des raisons plus personnelles (conflits avec ses parents,...)) ne viennent à la succession que de leur propre chef, et ne bénéficient pas des effets de la représentation (ou

1° onwaardigheid van de vader of de moeder van de overledene, als die ouder op de dag van het overlijden jegens het kind geheel of ten dele was ontzet uit het ouderlijk gezag;

2° onwaardigheid van de vader (of de moeder), die verzuimd heeft de overledene als een eigen kind te erkennen, ofschoon de afstammingsband achteraf gerechtelijk werd vastgesteld.

III. — ALGEMENE BESPREKING

Mevrouw Sarah Smeysters (N-VA), voorzitter, geeft aan dat bijvoorbeeld de kleinkinderen via plaatsvervulling in aanmerking kunnen komen voor de nalatenschap van hun grootouder ingevolge de onwaardigheid van hun ouder om te erven, maar geldt die mogelijkheid automatisch? Ware het niet wenselijk daartoe in een vergivingsvoorraarde te voorzien — niet noodzakelijkerwijs van het slachtoffer zelf (de betrokken moet immers nog in leven zijn om vergiffenis te kunnen schenken), maar van de andere erfgenamen (als het slachtoffer is overleden)?

Professor Hélène Casman (VUB), deskundige bij de minister van Justitie, stelt dat alleen het slachtoffer vergiffenis kan schenken; als het slachtoffer overleden is is geen vergiffenis mogelijk ook niet door de mede-erfgenamen van de onwaardige.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) vraagt af of van de gelegenheid gebruik kan worden gemaakt om in ons erfrecht een 'nalatenschapsverdeling' onder generaties op te nemen: bij het overlijden van de grootouders (eerste generatie), zouden hun kinderen (tweede generatie) kunnen besluiten om niet de hele nalatenschap voor zichzelf te houden, maar slechts een deel ervan, zodat hun eigen kinderen (derde generatie) voor het resterende deel in aanmerking komen, zonder aan het hele erfdeel te moeten verzaken of schenkingen te moeten doen (die betaling van rechten meebrengen). Wel moet rekening worden gehouden met de fiscale gevolgen van een dergelijke wijziging. Het erfrecht en het schenkingsrecht zijn thans immers geregionaliseerd, hetgeen dus overleg met de gewesten impliceert.

Professor Hélène Casman (VUB) antwoordt dat de stellers van de tekst niet zozeer fiscale dan wel morele beweegredenen hadden; naast een regeling inzake de onwaardigheid om te erven, was het vooral de bedoeling de gevolgen van verzaking aan de nalatenschap bij te sturen. Krachtens de vigerende tekst komen de afstammelingen van een verzakende erfgenaam (hetzij omdat hij zich te oud of voldoende welgesteld acht, hetzij omdat hij aan de nalatenschap verzaakt om meer persoonlijke redenen, zoals conflicten met zijn ouders

substitution, selon la nouvelle terminologie), ce qui est évidemment très pénalisant.

Cela étant posé, la proposition d'introduire en plus la possibilité pour un héritier d'accepter partiellement la succession, avec substitution pour le surplus au profit de ses propres héritiers nécessiterait l'aménagement de toutes des règles sur l'option successorale. Elle présenterait certaines difficultés, notamment en ce qui concerne le sort des donations acceptées antérieurement, qui peuvent ou non avoir été faite par préceptum. Comment les imputer au jour du règlement de la succession, comment régler le rapport à faire à la succession? Que faire lorsque ce sont les grands-parents eux-mêmes qui veulent procéder à un "partage successoral" entre les générations qui les suivent (attribuer une partie à leurs enfants, une autre à leurs petits-enfants), hypothèse où la réserve successorale constituerait un obstacle. Cela étant, la question n'est pas à exclure, mais vu sa complexité, elle devrait de préférence être examinée dans le cadre de la réforme générale du droit des successions actuellement à l'étude au sein du cabinet et sur laquelle le groupe de travail "Droit successoral" créé au sein de la commission de la Justice du Sénat se penche également, et non pas dans le cadre du présent projet, dont l'objet est plus limité.

Pour *M. Christian Brotcorne (cdH)*, il convient de mettre clairement les choses au point en ce qui concerne les aspects fiscaux de la question; puisque le texte en projet permettra aux descendants d'un héritier renonçant à la succession de venir à la succession par le biais de la substitution successorale (la "représentation", dans la terminologie actuelle du Code civil), évitera-t-on de la sorte de payer deux fois les droits de succession (puisque'on aura fait un saut de génération)? La situation fiscale est-elle aussi claire que cela, n'y a-t'il pas au contraire un risque que le fisc n'attaque ce genre d'opération par le biais des dispositions anti-simulation?

Pour le professeur *Hélène Casman (VUB)*, les implications fiscales de la renonciation sont déjà clairement déterminées par l'article 68 du Code des droits de succession, qui dispose qu'en cas de renonciation les droits dus par les personnes qui en profitent ne peuvent être inférieurs à ceux qu'aurait dû acquitter le renonçant (à l'égard d'une succession ouverte, la renonciation ne peut pas porter préjudice au fisc). Très concrètement, cela signifie qu'on ne paiera pas moins au moment de la succession, mais on ne paiera qu'une fois; il y a donc en effet globalement un avantage fiscal, que le fisc ne pourra contester puisqu'il résulte de l'article 68 du Code

enzovoort), alleen in eigen naam in aanmerking voor de nalatenschap. Zij genieten dus niet de gevolgen van de plaatsvervulling; zulks is natuurlijk uitermate nadelig.

Voorts zou het voorstel om daarenboven voor een erfgenaam de mogelijkheid in te stellen de erfenis gedeeltelijk te aanvaarden, waarbij het resterende deel via plaatsvervulling zijn eigen erfgenamen ten goede komt, de aanpassing vereisen van de regels van de erfrechteijke keuze. Het zou bovendien bepaalde moeilijkheden doen rijzen, onder meer inzake de voordien aanvaarde schenkingen, die al dan niet bij vooruitmaking kunnen zijn gedaan. Hoe moeten ze op de dag van de afhandeling van de erfopvolging worden verrekend? Hoe moet de inbreng in de nalatenschap worden geregeld? Quid als de grootouders zelf willen overgaan tot een verdeling van goederen bij erfopvolging tussen de generaties die na hen komen (waarbij zij een deel aan hun kinderen toekennen en een ander deel aan hun kleinkinderen), een hypothese waarin het voorbehouden erfdeel een hinderpaal zou vormen? Die aspecten mogen niet worden uitgesloten, maar gelet op de complexiteit ervan zouden ze bij voorkeur moeten worden besproken in het kader van de algemene hervorming van het erfrecht die thans op het kabinet ter tafel ligt, en waarover ook de in de Senaatscommissie voor de Justitie opgerichte "werkgroep Erfrecht" zich buigt, en niet in het kader van het voorliggende wetsontwerp, dat een beperkter doel beoogt.

Volgens *de heer Christian Brotcorne (cdH)* moet er duidelijkheid komen over de fiscale aspecten van de kwestie. De ontworpen tekst biedt de nakomelingen van een aan de erfenis verzakende erfgenaam immers de mogelijkheid tot de nalatenschap te komen via de plaatsvervulling (de "représentation" in de vigerende Franse terminologie van het Burgerlijk Wetboek), maar wordt aldus voorkomen dat de successierechten tweemaal moeten worden betaald, doordat er een generatiesprong is? Is de fiscale toestand echt duidelijk? Bestaat er daarentegen geen risico dat de fiscus zich tegen dergelijke verrichtingen verzet op grond van de anti-misbruikbepalingen?

Volgens *professor Hélène Casman (VUB)* zijn de fiscale implicaties van de verwerping al duidelijk bepaald bij artikel 68 van het Wetboek der successierechten, dat luidt: "In geval van verwerping van een intestaat-aandeel, van een uiterste wilsbeschikking, of van een contractuele erfstelling, mag het recht, verschuldigd door de personen die daarvan het voordeel genieten, niet lager zijn dan het recht, dat de verwerper had moeten betalen." Bij een opengevallen nalatenschap mag de verwerping de fiscus geen nadeel berokkenen. Dat houdt heel concreet in dat er niet minder moet worden betaald op het ogenblik van de erfenis, maar ook dat

des droits de succession (la solution prévaut d'ailleurs déjà actuellement, dans le cadre de ce qu'on appelle la programmation patrimoniale, la différence étant qu'à l'avenir la 3e génération ne viendra pas à la succession de son propre chef, mais par l'effet de la substitution).

Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) demande pourquoi les hypothèses retenues dans sa proposition de loi n'ont pas été retenues comme cause d'indignité par le texte en projet?

Le professeur Hélène Casman (VUB) indique que la première hypothèse est déjà réglée à l'article 33 de la loi sur la protection de la jeunesse, et que le projet ne la remet donc pas en question.

La seconde hypothèse est exemplative des situations à propos desquelles on a estimé, en commission du Sénat, qu'il ne fallait pas sonder les intentions et motivation des intéressés face à une situation donnée: dans le cas de figure évoqué, d'une part, les raisons pour lesquelles une personne peut s'opposer à la reconnaissance de sa paternité, par exemple, peuvent être diverses et pas toujours injustifiées, et il est délicat de démontrer si son refus présentait ou non un caractère d'indignité suffisamment caractérisé eu égard au contexte; d'autre part, la sanction survient après le décès de l'enfant dont la filiation a finalement été établie, et on prive ainsi d'une certaine manière l'action en reconnaissance forcée d'une partie de ses effets, sans même être certain que cela corresponde bien à l'intention de l'enfant décédé.

Plus généralement, les rédacteurs du projet ont voulu rester dans les limites des cas visés aux articles du Code pénal énumérés plus haut, qui sont des situations claires et dénuées d'ambiguïté en ce qui concerne l'indignité. Ils ont voulu éviter de rentrer dans une démarche consistant à rechercher — à la place du défunt, qui après tout a été libre de son vivant de déterminer qui, parmi ses héritiers non réservataires, serait digne de lui succéder — les intentions possibles face à des situations où l'indignité n'est pas manifeste. Comment jauger les situations de mésentente grave (injures, harcèlement, refus d'aliments, refus jugé offensant d'inviter à un mariage...) qui peuvent avoir existé entre un défunt et ses héritiers? En outre, en multipliant de telles causes d'indignité plus subjectives, on inciterait les cohéritiers à se lancer dans des procédures en vue d'éliminer ceux d'entre eux qui pourraient être jugés plus ou moins indignes en fonction de comportements passés, alors

maar eenmaal moet worden betaald. Over het geheel genomen, is er dus wel degelijk een fiscaal voordeel, dat de fiscus niet zal kunnen betwisten aangezien het voortvloeit uit artikel 68 van het Wetboek der successierechten (de oplossing geldt trouwens nu al, in het kader van de zogenaamde vermogensprogrammering, maar het verschil is dat de derde generatie voortaan niet uit eigen beweging tot de nalatenschap zal komen, maar als gevolg van de plaatsvervulling).

Mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld) wenst te vernemen waarom de in haar wetsvoorstel voorgestelde hypothesen niet in de ontworpen tekst werden opgenomen als onwaardigheidgronden?

Professor Hélène Casman (VUB) geeft aan dat de eerste hypothese al wordt geregeld bij artikel 33 van de wet op de jeugdbescherming. Het ter bespreking voorliggende wetsontwerp tornt daar dus niet aan.

De tweede hypothese is een schoolvoorbeeld van een situatie waarvan de Senaatscommissie heeft geoordeeld dat het niet opgaat te gaan gissen naar de intenties en motiveringen van mensen in een welbepaalde situatie. In de vermelde hypothese kunnen er uiteenlopende — en soms gegronde — redenen bestaan waarom iemand zich tegen de erkenning van bijvoorbeeld zijn vaderschap verzet; het valt derhalve niet makkelijk hard te maken dat die weigering in de gegeven context echt een onwaardigheidsgrond vormt. Bovendien komt de sanctie er na het overlijden van het kind van wie de afstamming uiteindelijk wél werd vastgesteld; men dreigt dus in zekere zin de effecten van de gedwongen erkenning gedeeltelijk teniet te doen, zonder dat er zeker van te zijn dat zulks wel degelijk de intentie van het overleden kind was.

Meer in het algemeen zijn de indieners van het wetsontwerp binnen de perken willen blijven van de gevallen die zijn vervat in de eerder vermelde artikelen van het Strafwetboek; daarbij gaat het om duidelijke situaties, waaruit de onwaardigheid ondubbelzinnig blijkt. Aldus hebben de indieners willen voorkomen in de plaats te treden van de erflater (die per slot van rekening tijdens zijn leven vrijelijk kon bepalen wie van zijn niet-reservataire erfgenamen het waard zou zijn van hem te erven) en zijn mogelijke intenties te achterhalen in de gevallen waarin de onwaardigheid van de mogelijke erfgenamen niet manifest is. Welke inschatting moet men immers maken van eventuele grote onenigheid tussen de overledene en zijn erfgenamen (scheldpartijen, pesterijen, weigering alimentatiegeld te betalen, als kwetsend ervaren weigering iemand op een trouwfeest uit te nodigen enzovoort)? Door almaar meer dergelijke veeleer subjectieve gronden van onwaardigheid toe te

que la possibilité de pardon a disparu par le décès de celui auquel on succède.

Sur ce dernier point, *Mme Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld)* peut se rallier à l'idée qu'il ne faut en effet pas aller trop loin dans la recherche de causes d'indignité; elle estime cependant, concernant sa première préoccupation, qu'il serait, du point de vue de la correction légistique, recommandable de regrouper toutes les causes d'indignité dans le texte en projet, et donc de ne plus traiter du cas particulier de l'indignité comme conséquence de la déchéance de l'autorité parentale, dans la loi sur la protection de la jeunesse.

Le professeur Hélène Casman (VUB) rappelle que l'indignité prononcée par le tribunal de la jeunesse est seulement une faculté qui existe lorsqu'il prononce la déchéance partielle de l'autorité parentale. En rapatriant, comme il est suggéré, cette disposition de la loi de 1965 dans le présent texte, on en viendrait à traiter des compétences du tribunal de la jeunesse dans des textes distincts, ce qui n'est pas souhaitable. Enfin, il n'est pas davantage recommandé de 'dupliquer' cette disposition, c'est-à-dire de l'inscrire dans le texte en projet tout en la maintenant dans la loi sur la protection de la jeunesse.

Mme Sarah Smeyers (N-VA), présidente, demande quelle solution il faudrait appliquer lorsque les faits de violence visent non pas une personne dont on est l'héritier (par exemple, un des parents), mais un cohéritier (un frère ou une sœur)? Dans ce cas également, l'auteur des faits de violence tire un profit moralement inacceptable, sur le plan successoral, de son acte, en ce qu'il augmente, dans certaines hypothèses, sa propre part dans la succession (en provoquant le décès d'un frère ou d'une sœur n'ayant pas de postérité). Cette hypothèse pourrait d'ailleurs être généralisée à toutes les situations où plusieurs cohéritiers, dont l'un est moralement "indigne" en raison de faits commis à l'égard d'un autre cohéritier — par exemple parce qu'il aura provoqué le décès de ce dernier —, se partagent une succession.

Pour le professeur *Hélène Casman (VUB)*, cela pose la question des limites qu'on veut fixer au mécanisme de l'indignité, qui ne concerne en effet actuellement que des actes commis contre le défunt. Comme d'autres questions posées à l'occasion de la discussion de ce projet, cela mériterait sans doute des réflexions plus approfondies, mais qui dépassent l'objet du texte, qui entend apporter dans l'immédiat une solution à

voegen, zouden mede-erfgenamen er bovendien toe worden aangezet hun mede-erfgenamen die wegens vroegere gedragingen in zekere mate als onwaardig kunnen worden beschouwd, aan de kant te schuiven, en dat terwijl er geen vergiffenis mogelijk is doordat de erflater overleden is.

Wat dat laatste punt betreft, begrijpt *mevrouw Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld)* dat men inderdaad niet moet overdrijven in het zoeken naar gronden van onwaardigheid; toch vindt ze, in verband met haar eerste bekommerring, dat het wetgevingstechnisch de voorkeur verdient alle gronden van onwaardigheid in de ontwerptekst te groeperen, en het specifieke geval van onwaardigheid als gevolg van ontzetting uit het ouderlijk gezag niet langer apart te behandelen in de wet op de jeugdbescherming.

Professor Hélène Casman (VUB) wijst erop dat de door de jeugdrechtbank uitgesproken onwaardigheid alleen mogelijk is wanneer die rechtkrant de gedeeltelijke ontzetting uit het ouderlijk gezag uitspreekt. De suggestie van de spreekster om die bepaling weg te halen uit de wet van 1965 en die op te nemen in deze tekst, zou voor gevolg hebben dat bevoegdheden van de jeugdrechtbank in verschillende teksten voorkomen, wat niet wenselijk is. Tot slot is het evenmin aangewezen die bepaling in de ontwerptekst op te nemen én die ook in de wet betreffende de jeugdbescherming te laten staan; dat zou dubbel op zijn.

Mevrouw Sarah Smeyers (N-VA), voorzitter, vraagt wat er zal gebeuren bij geweld dat niet gepleegd wordt op een persoon waarvan men de erfgenaam is (bijvoorbeeld een van de ouders), maar wel op een mede-erfgenaam (een broer of een zus). Ook dan levert de handeling de dader erfrechtelijk een moreel onaanvaardbaar voordeel op, doordat deze in sommige gevallen zijn eigen aandeel in de erfenis vergroot (door de dood te veroorzaken van een broer of zus die geen nageslacht heeft). Die hypothese kan trouwens worden uitgebreid tot alle situaties waarbij een erfenis verdeeld wordt over meerdere mede-erfgenamen, waarvan één moreel "onwaardig" is wegens feiten die hij ten aanzien van een andere mede-erfgenaam heeft gepleegd — bijvoorbeeld omdat hij diens overlijden heeft veroorzaakt.

Professor Hélène Casman (VUB) geeft aan dat zulks de vraag doet rijzen naar hoe men de regeling van de onwaardigheid wenst af te bakenen; tot nader order gaat het immers alleen over tegen de overledene gepleegde feiten. Zoals andere aspecten die bij de besprekking van dit wetsontwerp zijn aangestipt, verdient wellicht ook dit vraagstuk nader beraad; zulks ligt echter buiten het doel van deze tekst, die bedoeld is om snel een oplossing

quelques problèmes bien déterminés.

La ministre de la Justice confirme que le choix de ne pas étendre pour le moment le mécanisme de l'indignité à d'autres hypothèses que celles où les faits sont commis directement contre la personne dont on hérite ne signifie pas *a priori* qu'on ne peut pas réfléchir à une extension éventuelle de ce mécanisme à d'autres hypothèses; mais dans ce cas, la discussion devrait porter sur tous les cas envisageables, et il faudrait arriver à couler cela dans des règles suffisamment précises pour englober efficacement le tout sans complication excessive. La ministre confirme que ce n'est pas l'objet du présent projet, et que la commission aura certainement l'occasion de revenir sur ce point lorsque seront présentés des éléments plus ambitieux de la réforme du droit des successions.

aan te reiken voor enkele welbepaalde pijnpunten.

De minister van Justitie bevestigt dat de keuze om de regeling van de onwaardigheid vooralsnog niet uit te breiden tot andere hypotheses dan die waarin de feiten rechtstreeks worden gepleegd tegen de persoon van wie men erft, niet *a priori* betekent dat niet kan worden nagedacht over een eventuele uitbreiding van de regeling tot andere hypotheses. Dan zouden evenwel alle mogelijke gevallen in aanmerking moeten worden genomen, waarbij vervolgens alles in voldoende duidelijke regels moet worden gegoten, zodat er een coherent geheel ontstaat en de zaken niet overdreven ingewikkeld worden gemaakt. De minister bevestigt dat dit buiten het bestek van dit wetsontwerp ligt. De commissie zal zeker de kans krijgen dit aspect opnieuw ter sprake te brengen wanneer meer ambitieuze elementen van de hervorming van het erfrecht zullen worden voorgesteld.

IV. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

CHAPITRE 1ER

Disposition générale

Article 1er

Cette disposition n'appelle aucune remarque.
L'article est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 2

Modifications du Code civil

Art. 2

Cette disposition n'appelle aucune remarque. Dans l'article 203, § 3, en projet, du Code civil, le mot "jugement" doit être remplacé par le mot "prononcé". La même remarque s'applique également à l'article 1477, § 5, en projet du Code civil (art. 41 du projet de loi).

L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 3

Dans l'article 205bis, § 6, en projet, du Code civil, il y a lieu de remplacer les mots "*de cette obligation*" par les mots "*de l'obligation visée aux §§ 1er et 2*".

L'article est adopté à l'unanimité.

IV. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

HOOFDSTUK 1

Algemene bepaling

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.
Het artikel wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

In het ontworpen artikel 203, § 3, van het Burgerlijk Wetboek dient in de Franse tekst het woord "*Jugement*" vervangen te worden door het woord "*prononcé*". Hetzelfde geldt voor het ontworpen artikel 1477, § 5, van het Burgerlijk Wetboek (art. 41 van het wetsontwerp).

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 3

In het ontworpen artikel 205bis, § 6, van het Burgerlijk Wetboek dienen de woorden "*van deze verplichting*" te worden vervangen door de woorden "*van de in de §§ 1 en 2 bedoelde verplichting*".

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 4

Dans l'article 301, § 10, en projet, du même Code, il y a lieu de remplacer les mots "205bis, §§ 2, 3, 4 et 5" par les mots "205bis, § 1er et §§ 3 à 6".

L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 5 à 10

Ces dispositions n'appellent aucune remarque.

Les articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 11

Dans l'article 730, alinéa 2, en projet, du même Code, il y a lieu d'insérer le mot "*légale*" entre les mots "*droit de jouissance*" et les mots "*sur les biens*".

L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 12 à 38

Ces dispositions n'appellent aucune remarque.

Les articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 39

Dans l'article 1429bis, § 1er, en projet, du même Code, il y a lieu d'omettre les mots "*à la moitié de ces acquêts*".

L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 40 et 41

Ces dispositions n'appellent aucune remarque.

Les articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 4

In het ontworpen artikel 301, § 10, van hetzelfde Wetboek, dienen de woorden "205bis, §§ 2, 3, 4 en 5" te worden vervangen door de woorden "205bis, § 1 en §§ 3 tot 6".

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 5 tot 10

Over deze artikelen geen opmerkingen gemaakt.

De artikelen worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 11

In het ontworpen artikel 730, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, dient het woord "vruchtgenot" te worden vervangen door de woorden "wettelijk genot".

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 12 tot 38

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

De artikelen worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

Art. 39

In de Franse tekst van het ontworpen artikel 1429bis, § 1, van hetzelfde Wetboek, dienen de woorden "*à la moitié de ces acquêts*" te worden weggelaten.

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 40 en 41

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

De artikelen worden achtereenvolgens en eenparig aangenomen.

CHAPITRE 3

Modifications du Code pénal

Art. 42

Dans le texte néerlandais de l'article 46, en projet, du Code pénal, il y a lieu de remplacer les mots "*Bij schuldig bevinden wegens een feit omschreven in de art. 375, 398 tot 400, 402, 403, 405, 409, §§ 1, 2, 3 en 5, en 422bis, gepleegd door een persoon die in aanmerking zou kunnen komen om als wettelijke erfgenaam tot de nalatenschap van het slachtoffer te worden geroepen, kan het hof of de rechtbank*" par les mots "*Wanneer het hof of de rechtbank een persoon die in aanmerking zou kunnen komen als wettelijke erfgenaam tot de nalatenschap van het slachtoffer te worden geroepen, schuldig bevindt aan een in de artikelen 375, 398 tot 400, 402, 403, 405, 409, §§ 1, 2, 3 en 5, en 422bis bedoeld misdrijf, kan het hof of de rechtbank*".

L'article est adopté à l'unanimité.

Art. 43

Cette disposition n'appelle aucune remarque.

L'article est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 4

Modification du Code judiciaire

Art. 44

Cette disposition n'appelle aucune remarque.

L'article est adopté à l'unanimité.

L'ensemble du projet de loi, tel qu'il a été corrigé, est adopté à l'unanimité.

La proposition de loi jointe, DOC 53 0940/001, devient dès lors sans objet.

Le rapporteur,

Christian BROTCORNE

La présidente,

Sarah SMEYERS

Dispositions qui nécessitent une mesure d'exécution (article 78, n° 2, alinéa 4, du règlement de la Chambre): néant.

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van het Strafwetboek

Art. 42

In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 46 van het Strafwetboek dienen de woorden "*Bij schuldig bevinden wegens een feit omschreven in de art. 375, 398 tot 400, 402, 403, 405, 409, §§ 1, 2, 3 en 5, en 422bis, gepleegd door een persoon die in aanmerking zou kunnen komen om als wettelijke erfgenaam tot de nalatenschap van het slachtoffer te worden geroepen, kan het hof of de rechtbank*" te worden vervangen door de woorden "*Wanneer het hof of de rechtbank een persoon die in aanmerking zou kunnen komen als wettelijke erfgenaam tot de nalatenschap van het slachtoffer te worden geroepen, schuldig bevindt aan een in de artikelen 375, 398 tot 400, 402, 403, 405, 409, §§ 1, 2, 3 en 5, en 422bis bedoeld misdrijf, kan het hof of de rechtbank*".

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 43

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 44

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het artikel wordt eenparig aangenomen.

Het gehele aldus verbeterde wetsontwerp wordt eenparig aangenomen.

Derhalve vervalt het toegevoegde wetsvoorstel DOC 53 0940/001.

De rapporteur,

De voorzitter,

Christian BROTCORNE

Sarah SMEYERS

Bepalingen die een uitvoeringsmaatregel vereisen (artikel 78.2, vierde lid, van het Reglement van de Kamer): *nihil*.